

“Les dones comprenen el món amb empatia i els homes amb sistemes”

Simon Baron-Cohen

Psicòleg

El psicòleg anglès Simon Baron-Cohen és investigador en el Trinity College de la Universitat de Cambridge. En el centre d'estudis sobre l'autisme, s'ocupa de persones que pateixen la síndrome d'Asperger, una forma lleu d'autisme i, segons pensa, una manifestació extrema de cervell masculí. Normalment, els homes i les dones arriben ja al món amb cervells bàsicament diferenciats, afirma en el seu llibre *The Essential Difference*. El cervell masculí, diu, està més aviat dotat per tractar el món d'una manera sistemàtica (cervell *s*) i el cervell femení (cervell *e*), per contra, està per naturalesa orientat a posar-se en el lloc de l'altre.

Simon Baron-Cohen ens explica com són de diferents el cervell masculí i el femení, la influència de la testosterona al ventre de la mare i l'autisme com a forma extrema de masculinitat.

—Vostè sosté que la competència tècnica és típica del cervell masculí. Ahir, però, una dona pilotava el nostre avió d'Hamburg a Anglaterra. Com lliga tot això?

—L'únic que dic és que a les dones, per regla general, els interesses més aviat els sentiments. Per contra, els homes mostren més interès pel sistema. Una dona pregunta: “Quin tacte té això?” I un home: “Com funcio-

na?” Pot haver-hi excepcions; ara bé, des d'un punt de vista estadístic, les dones amb talent per a pilotar avions són més rares que els homes.

—Les feministes li cantaran les quaranta si fa aquesta mena d'afirmacions.

—Sí, ja m'ha passat. Però, ben mirat, jo no parle d'individus concrets, sinó de termes mitjans. Si compareu tots dos grups, hi trobareu diferències en els models de comportament típics i en les capacitats: en el cas dels homes, per exemple, un millor pensament espacial; en les dones, un talent lingüístic més alt. La meua teoria afirma que tan sols són manifestacions d'una diferència categòrica molt més gran, que fins ara havíem passat per alt a l'hora de tractar els sexes: els homes pensen en sistemes i les dones comprenen el món amb ajuda de l'empatia, és a dir, l'art de posar-se en el lloc d'un altre. Ho fan perquè, ja al si matern, el seu cervell es troba programat d'una manera diferent. Jo denomine cervell *s* el típic cervell masculí i cervell *e* el típic femení.

—Aleshores, un cervell *s* o *e* és un tret sexual com puga ser el pit, la barba o els òrgans sexuals? Es tracta d'una mala notícia per a les ciències socials que s'ocupen de l'origen de rols sexuals...

—...No, ni de bon tros. Els investigadors socials només han de fer-se a la

idea que l'empremta específicament sexual es produeix ja abans de nàixer. Com s'explica, si no, que hi haja notables diferències en el comportament ja el primer dia de vida, tal com hem observat en un experiment amb cent nadons? Vam mostrar a cada nounat la imatge d'un rostre humà durant un minut i, després, durant el mateix temps, un mòbil de les mateixes dimensions, compost de fragments d'una cara. Tenia els mateixos components, però no en resultava cap rostre. Li dèiem “alien”. Les xiquetes miraven més temps la cara i els xiquets el mòbil.

—I com ho explica, vostè?

—Supose que les concentracions hormonals a què es troben exposats els fetus hi tenen alguna cosa a veure. En un altre experiment vam mesurar en els nostres bebès experimentals el nivell de testosterona ja en el líquid amniòtic. A partir del primer i el segon dia de vida els portàvem amb la mare al laboratori i observàvem amb quina freqüència miraven la cara de la mare mentre jugaven. Aquestes no havien de buscar cap mena de contacte amb els infants, sinó seure-hi passivament només. Quan vam comparar els nivells de testosterona prenatals i els posteriors comportaments em va recórrer l'esquena un calfred: com més

alt era el nivell de testosterona fetal –i lògicament és més alt en els xics que en les xiques– menys sovint buscaven els infants els ulls de la mare i més reduït era el seu vocabulari.

—Una mica d'hormona amunt o avall és prou, per tant, per a influir en qüestions de tota la vida tan complexes com ara el comportament social o la competència lingüística?

—Sí, a nosaltres també ens va impressionar. Les xiquetes de dotze mesos retiraven la seua atenció de la seua joguina per mirar la mare bastant més sovint que els xiquets. Aquesta diferència es manté la resta de la vida: quan conversen, les dones busquen amb més freqüència la mirada que els homes.

—Amb els adults deu resultar difícil demostrar que el nivell hormonal prenatal és el responsable...

—Sí, és cert. Però sabem alguna cosa de com les hormones organitzen de manera duradora el desenvolupament

del cervell. Com més testosterona hi ha present a l'organisme del fetus, més de pressa s'organitza, per exemple, l'hemisferi dret a costa de l'esquerre. Aquest podria ser el motiu pel qual les xiques comencen a parlar abans, mentre que els xics pateixen més sovint trastorns lingüístics.

—I què hi ha del caràcter hormonal del comportament? Creu realment que el diferent nivell de testosterona abans del naixement activa en el cervell un mòdul de maqueta de tren o un programa Barbie...

—...Que, de fet, no sempre s'imposa per l'entorn. Sí. Hi ha, per exemple, una anomalia mèdica en les xiques que abona aquesta suposició: les xiques afectades per la síndrome androgenital tenen un aspecte extern femení, però produeixen grans quantitats de testosterona i, de fet, es comporten d'una manera tan basta com caldria esperar típicament d'un jove. Em crida molt l'atenció quan sent una dona

dient coses com ara, "em sent com un home en el cos d'una dona. M'interessa el futbol, repare el meu cotxe, llegesc revistes sobre màquines i ordinadors".

—Com és això? Quan a una dona li interessa el futbol és que pateix un trastorn hormonal?

—No, ni de bon tros. Per favor, no voldria que entenguéreu el meu concepte de cervell *s* i de cervell *e* com una proclamació d'estereotips. Com us deia, es tracta sempre de mitjanes només.

—Però la seua idea sembla confirmar la majoria de prejudicis sexuals...

—Jo només mire d'entendre per què un individu es comporta d'una manera típica o no dins del seu grup. Si vostè en dedueix, per exemple, que no s'han de considerar les candidates femenines per a un lloc de pilot, aleshores perdrà possiblement valuoses aspirants. La natura no funciona d'acord amb l'esquema...

Biografia

Simon Baron-Cohen, de quaranta-cinc anys, és professor de Psicopatologia del desenvolupament i codirector del Centre de Recerca de l'Autisme de la Universitat de Cambridge. Per les seves contribucions a la investigació d'aquesta malaltia ha rebut les medalles de les associacions de psicòlegs dels Estats Units i de la Gran Bretanya. És autor de nombrosos articles en revistes científiques i de diversos llibres: *Autisme: The facts*, *The maladapted mind: Classic readings in evolutionary psychopathology* o, l'últim, *The essential difference: The truth about the male and female brain* ("La diferència essencial: la veritat sobre el cervell masculí i femení").

— ...però sí d'acord amb l'esquema *s o e*...

—No. En caps femenins, sense cap mena de desviació hormonal, també funcionen cervells *s*. També hi ha homes que tenen un cervell que seria molt més típic d'una dona. Ara bé, dins dels seus respectius grups representen una clara minoria.

—Aleshores, es pot feminitzar o masculinitzar artificialment el comportament, per exemple, amb un tractament hormonal?

—Ja s'ha injectat testosterona a rates de sexe femení i s'hi ha observat que la seua competència espacial millorava, de manera que podien travessar un circuit més de pressa. Pel que sembla, el seu cervell havia canviat...

—...Cap a un cervell *s*, per dir-ho d'alguna manera. I, a l'inrevés, com a conseqüència d'una castració, un home esdevindria un ésser extremadament comprensiu?

—Jo no recomanaria de fer aquest experiment. Però els rosegadors castrats immediatament després de nàixer mostren efectivament un comportament sexual femení.

—S'introduiran algun dia en les crisis matrimonials hormones de la comprensió que facen facultativament els homes més empàtics i les dones més sistemàtiques?

—Ara com ara, per a nosaltres es tracta de comprendre els mecanismes i no de manipular-los. Però potser ens hauríem de preparar per a la qüestió de si aquests coneixements serveixen per a curar malalties.

—Quines?

—L'autisme, per exemple, especialment la síndrome d'Asperger. Aquesta mostra els trets d'un cervell molt marcadament masculí. Tot sovint, els afectats són desconcertantment bons a l'hora de sistematitzar, però disposen de ben poca capacitat d'empatia. Si resulta que un nivell de testosterona alt a l'úter produeix autisme, hauríem de considerar si no seria millor modificar les hormones de l'úter, per tal que l'infant siga més empàtic i menys sistemàtic.

—Però, quan es manipula un infant a l'úter, no es conforma el seu caràcter i,

possiblement, es destrossen els seus talents?

—De fet, un dia va venir a veure'm un matemàtic genial, Richard Borchers, perquè suposava que patia la síndrome d'Asperger. Aquest home havia rebut el més alt premi de les matemàtiques, la medalla Fields. La resta del món, però, li semblaven éssers complicats i misteriosos, i no sabia interpretar els seus comportaments. Borchers no es troba en condicions de diferenciar la broma de la serietat o l'estima de la indiferència. Destrossa companys amb uns comentaris increïblement mancats de tacte; o es deixa els convidats tots sols al seu saló quan l'avorreix la conversa. Va acudir a mi perquè no podia comprendre per què aquest comportament desencadenava sentiments negatius en els altres. No posseïa gens ni mica d'empatia: un cervell *s* de cap a peus.

—Un home digne de compassió?

—No necessàriament. A banda del seu talent matemàtic, Borchers es considerava en molts sentits un home normal. I potser siga la seua unilateralitat la que l'haja menat a la seua genial dotació. La majoria de pacients Asperger que conec, però, pateixen depressions.

—Suposant que la seua tesi siga encertada, no són tots els homes amb un cervell *s* una mica autistes?

—Afortunadament, les manifestacions extremes apareixen rares vegades. Però, en certa mesura, la menor capacitat empàtica dels homes amb un cervell *s* corrent pot representar un desavantatge. Quan tenen un problema en la seua relació, ja no serveixen els manuals d'instruccions. Per contra, una dona amb un cervell poc dotat per a la sistematització pot, amb la seua sensibilitat, convèncer l'home del servei tècnic perquè acudisca de seguida a ajudar-la.

—Un excés d'empatia pot danyar un cervell *e* extrem?

—No. Una persona amb un cervell *e* extremat és sempre un bon amic i un gran escoltador.

—Aquestes qualitats poques vegades porten la glòria i l'honor: només dos dels cent seixanta-vuit premis Nobel de

la física són dones. N'és la biologia cerebral la responsable?

—Supose que, per regla general, els interessos dels cervells masculins i femenins estan marcats. En molts països, les dones no podien estudiar fins no fa gaire. Aquí, a Cambridge, vam tenir les primeres fa cent anys. Ja veurem què passa quan s'intente durant molt de temps entusiasmar les xiques i els xics pels mateixos continguts.

—En relació amb això, vostè creu en el poder formatiu de l'educació?

—Tinc dos fills i una filla, de 14, 12 i 8 anys. No cal dir que, com a pare, no diré mai que l'educació siga una pèrdua de temps. Però, des del meu punt de vista, les decisions que un infant pren són interessants. M'hauria semblat perfecte que els meus fills no seguien els clàssics clixés. A l'igual de molts pares, vaig donar cotxes a la meua filla i nines als meus fills. Però no va servir per a gaire. Els interessos semblen aflorar de ben endins.

—La lectura del seu llibre fa pensar que els xics són considerats més hàbils per a la tècnica i les xiques, en definitiva, millors persones. Els posseïdors d'un cervell *e* són tinguts per moralment superiors?

—Vaig meditar sobre aquesta qüestió quan vaig desenvolupar la teoria. Possiblement hi haja, d'acord amb tots dos tipus de cervell, dos acostaments diferents a la moral. En els uns, la seua moral es basa en l'olfacte per als sentiments dels altres: ajuden perquè comprenen el dolor de l'altre. Els altres, l'altra via, miren de crear sistemes i regles per a la moral.

—Segons això, l'imperatiu categòric d'Immanuel Kant sorgeix d'un clàssic cervell *s*: "Actua només segons aquella màxima que pugues al mateix temps voler que esdevinga una llei universal."

—Sí, Kant intenta reconèixer mitjançant la lògica quines són les decisions més morals. Aquest és un mètode molt sistemàtic.

—I si li preguntem quina moral és millor, potser es negarà a contestar?

—De fet, no es pot dir. El sistemàtic reacciona amb ponderació: Què diu la llei en aquesta situació? Quines formes d'auxili són adequades? Sóc jo la

persona adequada? L'empàtic, per contra, ajuda de manera espontània perquè veu que hi ha una persona patint. Per a una dona corrent, veure un altre patir representa molt més estrès que per a un home. Això no significa que prenga la decisió més útil.

—Quines claus pràctiques es poden traure de la seua concepció dels diferents tipus de cervell?

—Hem de partir del fet que les persones tenen diferents capacitats i acceptar-ho. Que una persona s'interessa més per sistemes tècnics no significa que siga inferior en comparació amb algú que entaula molts contactes socials. Tots dos estan plens d'interès, en diferents àmbits. L'infant estimat que fa molts amics al pati de l'escola no és millor que el raret que es queda tot sol a classe llegint enciclopèdies. De moment, la societat sent certa prevenció contra les persones a les quals els resulta difícil l'empatia. Per això, sovint els marcadament sistematitzadors es deprimeixen. Però fins i tot als autistes els agradaria tenir, si més no, un amic. Alguna cosa no va bé en la nostra societat si no allarguem la mà a aquestes persones.

Jörg Blech
Beate Lakotta

© Der Spiegel—EL TEMPS
Traducció: Àngels Giménez

“Per a una dona corrent, veure un altre patir representa molt més estrès que per a un home. Això no significa que prenga la decisió més útil. Hem de partir del fet que les persones tenen diferents capacitats i acceptar-ho”